

Uredništvo i uprava

ZAGREB, MASARYKOVA 23a

Telefon 67-80

Uredništvo i uprava

za Slovenijo in slovenski del

Julijanske Krajine

LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

GLASILLO SAVEZA

JUGOSLOVENSKIH

EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

NAJSJEVERNJI HRVATI

Moravski Hrvati u Njemačkoj sačuvali su svoj jezik i narodnu nošnju — Najsevernija čakavština — Prosvjetni rad Hrvata medju Slovacima

Zagreb, novembra 1938. — O Moravskim Hrvatima se do sada vrlo malo pisalo. Prvi važniji rad o njima kod nas je izaošao iz pera prof. Ivana Milčetića (»O hrvatskim naseobinama u Moravskoj, Donjoj Austriji i Zapadnoj Ugarskoj«, Vjenac 1898., a preštampano je u posebnu brošuru), a još 1845 pisao je o njima Čeh A. V. Šembera. Osim toga je Fran Kurelac sakupljao njihove narodne pjesme, a Alojz Malec, župnik Moravskih Hrvata izdao je o njima veliku monografiju. Kasniji rijetki osvrti na Moravske Hrvate pozivali su se većinom na te predjašnje radove, a u posljednje vrijeme, kada su ti Moravski Hrvati potpali pod Njemačku zajedno s njemačkim i mnogim češkim krajevinama Čehoslovačke republike, pojavilo se u našoj štampi par članaka o Moravskim Hrvatima. Pripego tega se te Hrvate i u stručnim etnografskim djelima jedva i spominjalo. Tako J. Chmelar u svojoj poznatoj knjizi o manjinama u srednjoj Evropi (Les minorites nationales en Europe Centrale) spominje te Hrvate sa šest riječi u poglavljaju o manjinama u Čehoslovačkoj. Čak ni dr. L. Trnjegorski (Jugoslovenske manjine u inostranstvu) u svojoj odličnoj knjizi izaošlo tik pred komadanjem Čehoslovačke ne posvećuje više mesta Moravskim Hrvatima. Govoreći o Hrvatima u Gradišču, kaže za Moravske Hrvate ovo:

— Južno od Brna na austrijskoj granici, u okolini Mikulova, sačuvala su se još tri hrvatska sela: Novi Přerov, Frelihov i Dobro Polje sa ukupno 3100 duša. I ovde je prije rata germanizacija brzo napredovala. Oslobođenjem Čehoslovačke ti Hrvati spaseni su za slovenstvo —

To je dr. Trnjegorski pisao prije nego su ti Hrvati ponovno potpali pod Njemačce —

Prof. Nikola Žic je u posljednjem broju »Napretka« napisao članak o njima. On uglavnom referira o Moravskim Hrvatima na temelju lingvističkih studija dra Vaclava Važny-a, koji je obrađio govor Moravskih Hrvata. Prema istraživanju ovoga češkoga lingvista Hrvati naseljeni u Moravskoj su čakavci, prema tome znači, da su se doselili iz krajeva u kojima se čakavski govorilo. Prema Važnyjevim zapiscima Žic citira govor tamošnjih Hrvata pa veli: »Ovo je narječe (t. j. čakavsko narječe Moravskih Hrvata) takodjer

zanimljiv primjer, kako se jezik, istognut iz rođene zemlje i preseljen na tujde tlo, četiri stotine godina bez veze s istim i srodnim jezikom a na razmedju slovačkog i madjarskog svijeta može održati, sačuvati i razvijati.«

I ljubljansko »Jutro« (6. XI.) posvetilo je opširan članak Hrvatima u Moravskoj. U »Jutru« ih prikazuje pisac u vezi s Gradiščanskim Hrvatima, jer su se današnji Gradiščani Hrvati i Moravski Hrvati doselili iz istoga kraja i u početku skupa živjeli. Jedni Hrvati su bježeli pred Turcima prelazili u Italiju (današnja hrvatska kolonija u Abrucima), a drugi su bježali na sjever. Na taj način su Hrvati, oko 100.000 na broju, došli u Gradišće (Burgenland), gdje ih ima još oko 60.000, dok su mnogi naselili pojedina sela u Madžarskoj, a najsevernije su dospjeli oni Hrvati koji su se naselili u Moravskoj

ISTRA

»Pravo nije materija, koja se može dijeliti na fragmente. Kada se ono u riješavanju narodnosnog pitanja želi i želi postići za sebe i za svoje prijatelje, onda se mora dozvoliti njegova primjena i protiv samoga sebe i protiv svojih prijatelja.« Neville Chamberlain.

NAJSJEVERNJI HRVATI

Moravski Hrvati u Njemačkoj sačuvali su svoj jezik i narodnu nošnju — Najsevernija čakavština — Prosvjetni rad Hrvata medju Slovacima

ispod Brna blizu stare donjoaustrijske granice i ti Hrvati su sada prijali Njemačkoj.

U prvo vrijeme su hrvatske naseobine u Moravskoj obuhvatale više sela: Frelihov, Dobro Polje, Novi Přerov, Valtice, Hrvatska Nova Ves, Kolenfurt, Poštorni, Paschlavko, Hovorany, Hrušovany, Nova Ves kod Breclava i Lednice. Međutim su ti krajevi bili opustošeni u krvavim brojzbama češkoga kralja Jurja Podjebrada s austro-madžarskim četama. God. 1570 i 1571 naselio je grof Hartman II. Lichtenstein u opustošenim selima 40 hrvatskih obitelji s posjeda Zrinjskih. Doseđivanje se pojačalo kada je od grofa Lichtensteina kupio ta sela general hrvatsko-slavonske Vojske kraljne Krištof Tyffenbach, koji se naselio u gradiću Drnholec. God. 1584 došlo je na njegove posjede još 96 hrvatskih obitelji iz Vojne krajine, a među njima i neki plemeči.

Ali od svih tih hrvatskih sela i naselja do danas su se sačuvali kompaktno kao Hrvati jedino u tri sela: Frelihov, Dobro Polje i Novi Přerov.

Cijela površina toga kraja iznosi 2620 ha. Ta sela su u ravnici između rijeke Taje na sjeveru i stare donjoaustrijske granice koja je daleko tek par kilometara. Cijela okolica je sada potpuno njemačka, pa se ima zahtviti jedino zauzimanju T. Masaryka i prof. Jovana Cvijića da je na mirovnoj konferenciji ustupljen taj kraj s Hrvatima Čehoslovačkoj republici.

Po statistici od 1930 god. ta sela su imala stanovnika:

	Hrvati	Česi	Nijemci
Dobro Polje	323	220	175
Frelihov	788	178	202
Novi Přerov	571	154	155
Skupa	1682	522	532

Hrvati su bili više nego tri puta jači od Nijemaca, a isto tako i od Čeha. Osim toga su Hrvati (i a Česi) u omjeru prema prijašnjim godinama, stalno napredovali, dok su Nijemci nazadovali. Žemlja je vrlo plodna i hrvatski seljaci obraduju zemlju najsvršenijim strojevima. Osim ratarstva bave se uspješno i voćarstvom, živilinstvom, a donekle i vinogradarstvom.

Moravski Hrvati su napredni gospodari, a obiteljski život im je uredan. Imaju popreko 4–6 djece, a ženili su se skoro isključivo između sebe, tako da su svi ti Hrvati jedan s drugim u rodu. U posljednje vrijeme su bili počeli sklapati brakove i s Česima. Visoka su stasa, zdravi, krepki i slove kao ljeplji. Njihove kuće su posebnoga tipa i svake godine ih nanovo bijele. Nose krasne narodne nošnje i muški i ženske. Muška je košulja na prsima bogato vezena, a na desnom ramenu ozivljuju je raznobojni trakovi. Crvene uske hlače ukrašene su modrim ornamentima, a malen, okrugao klobučić ukrašen je perjem, vrpčama itd. Šaren prsluk i svjetle čizme nadopunjuju tu nošnju, a iznad svega obuku još i dug kaput a

oko vrata zavežu raznobojnu maramu. Ženska narodna nošnja je također vrlo lijepa i vrlo originalna sa 5–6 sukanja jedna povrh druge i s išaranim kožuhom zimi. Narodnu nošnju Moravskih Hrvata ovjekovječio je znameniti češki slikar Josef Manes još pred osamdesetak godina.

Postojo bojazan da će tih Hrvata malo po malo sada nestati, kao što je skoro potpuno nestalo onih oko Bratislave. I u okolici Bratislave su se Hrvati bili naselili u 30 sela po padu Kostajnice u 16. stoljeću, ali od tih 30 sela su Madžari bili pomazari skoro sve, osim što se još u tri sela: Hrvatski Grob, Dubravka i Nova Ves, govorili hrvatski.

Ti slovački Hrvati sastanu se svake godine 17. septembra u Dubrovki na svečano proštenje u lijepim narodnim nošnjama.

Hrvati u Slovačkoj su i u prošlosti izvršili velik prosvjetni rad. O tome piše dr. Ivan Esih u kalendaru »Napredak« za 1939 god. ovo:

— Golem su prosvjetni rad izvršili Hrvati u starom slovačkom gradu Trnavi, današnjem sjedištu »Društva svetoga Vojtejha«. U Trnavi su bili mnogi Hrvati, tamo su učili i Nikola i Petar Zrinski (1634). Za madžarske revolucije dne 16. prosinca 1848 oslobođio je Trnavu poslije žestoke borbe Hrvat Baltazar vitez Simunić. U Trnavi su hrvatski učenjaci izdali čitav niz knjiga na hrvatskom i latinskom jeziku (vidi djelo Alojza Zelligera: »Pantheon Tyrnaviensis«, koje sadržava bibliografiju svih djela, koja su izšla u Trnavi od godine 1578–1930, Trnava 1932). Djelo A. Zelligera donosi popis knjiga hrvatskih pisaca, koja uopće nisu bila poznata hrvatskim stručnjacima. Tako tu nalazimo i jednu knjižnicu Nikole Zrinskog (1705, str. 62. »Symbolum Illustrantia D. Comitis Nicolai Zrinyi«). Zatim su tu vrijedna djela slabo poznatog hrvatskog Pavilina iz Lepoglave Ivana Keryja, djelo Petra Kanizija «Abeckavica za keršanski nauk», glasovitog hrvatskog pravnika Ivana Kitorića, zatim kajkavskog knjiga, koja se čuva u Budimpešti: »Sveti Evangelium, koreremi Sveta Církva Katoliczka Szlovensko Horvatzka okolo godišča... i t. d. —

Ti najseverniji Hrvati, u prvom redu oni koji su sada potpali pod Njemačku, dolaze u državu u kojoj već ima preko 60.000 Hrvata kao narodna manjina sa razvijenim hrvatskim školstvom. Iako se i na njih protegne ono što imaju Gradiščanski Hrvati, to neće ipak sprječiti da se malo po malo utepe u njemačkom moru, ali ako se ne bude nastojalo da ih se silom odnarođi, u južnoj Moravskoj će se možda još stotinu godina i više čuti hrvatska riječ i arhaična hrvatska čakavска pjesma i molitva.

Ako ostali Hrvati ne zaborave tu svoju najseverniju braću, Hrvati u Moravskoj će moći da žive dugo — mnogo duže nego što će živjeti ideja da je najpreča dužnost jednog naroda da odnarođi i zarobi drugi narod.

(p.)

RABSKI SLOVENCI V MADŽARSKI

Rabski Slovenci žive v trikotu, ki ga tvorijo nemška, jugoslovanska in madžarska meja južno od reke Rabe. Ljudska štetja navajajo, da jih je še 6500. Toda to su uredna, slovenski manjšini nepriznana, štetja. Slovenci žive tamkaj v deset velikih naselijih, ki tečejo od jugoslovenske meje ter se dotikajo Monoštora (Šent Gottharda). Rabski Slovenci niso nič drugega, kakor del prekmurskih Slovencev, ki so po predpisih mirovne pogodbe v Trianonu 1. 1919 prišli pod madžarsko državo. Prekmurski Slovenci v veliki večini pa so prišli k materni zemlji slovenski v območju Jugoslavije.

Rabski Slovenci so siromašen narod. Večjidel so to najemniki kmetij, ki so last madžarskih grofov. Slovenec je samo poljski delavec, vsestransko odvisen od objestnega madžarskega mogotca, ki svojemu hlapcu ne privodi nobenega lastnega kulturnega življaja.

Rabski Slovenci morajo tudi v tovarne, ali pa hodijo poleti v notranjost Madžarske na poljsko delo. Tako se mešajo z Madžari in se hitro potapljajo v tujem morju.

Slovensko govore še vedno doma v hiši, v družini. Ponekad tudi še v cerkvi.

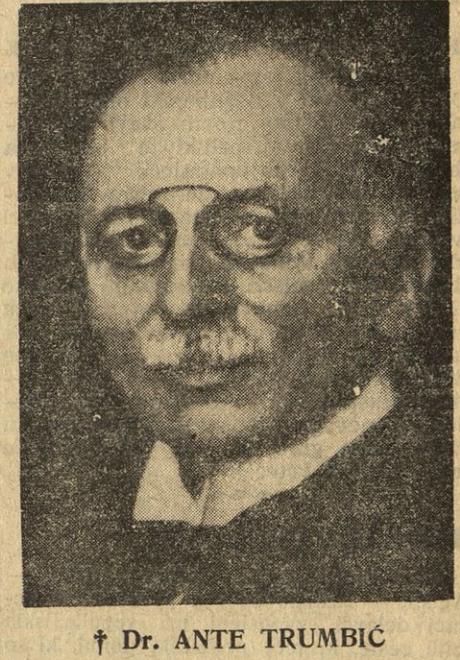
Mlade slovenske duhovštine ni več. Tudi drugega razumnosti ni. Še pred vojno so v Monoštru tiskali slovenske knjige. Danes v te kraje ne prihaja nobena slovenska knjiga več. Samo stari slovenski molitveniki so še ostali in stari slovenski katekizmi. Te starejši ljudje še stiskajo k sebi kot dragocene svetinje. Iz njih še berejo molitve v slovenskem jeziku. Majši rod ne zna več brati in ga tudi stari spomini ne zanimajo več. Le tu in tam zaide kak slovenski nabrojni list čez mejo, če je ušel požrešnemu pogledu madžarskih obmejnih oblasti. Ta kroži na tihem v tajno okrog po slovenskih družinah. V šoli ni več slišati slovenske besede. Madžari skrbno pazijo, da rabski Slovenci ne navezujejo nikakšnih kulturnih zvez s Prekmurci.

Ker je to ljudstvo revno, se je kaj rado izseljevalo v Ameriko. V Betlehemu v Pensylvaniji v Severni Ameriki jih je toliko, da izdajajo več listov v svojem slovenskem prekmurskem narečju, med njimi »Američki Slovencov Glas« ter verski list »Zvona Glas«, toda napisani so v nadžarskem duhu.

Rabski Slovenci hitro izumirajo. Kmalo bodo le še zgodovinski spomenik na zemlji, ki je bila nekoč še vsa slovenska.

UMRO JE DR ANTE TRUMBIĆ

PRETSJEDNIK JUG. ODBORA, PRVI MINISTAR VANJSKIH POSLOVA KRALJEVINE SHS I POTPISNIK RAPALSKOG UGOVORA

† Dr. ANTE TRUMBIĆ

Zagreb, novembra 1938. U Zagrebu je 18. o. mj. ujutro umro narodni zastupnik dr. Ante Trumbić, bivši pretdsjednik Jug. odbora, prvi ministar vanjskih poslova Kraljevine SHS i potpisnik Rapalskog ugovora. Umro je šest dana iza osamnaest godišnjice tog ugovora, kojega je i dr. Ante Trumbić potpisao teška sreća. To su bili — izjavio je jednom zgodom dr. Trumbić — najteži časovi njegova života.

Njegova smrt je bolno odjeknula u cijeloj državi, a naročito u Zagrebu gdje je umro u rodnome Splitu. Zagreb je bio sav u crnim zastavama — sve državne zgrade i sve privatne kuće izvjesile su znakove žalosti za pokojnikom.

Slava dru Anti Trumbiću!

POLJSKI »KAVALJERI«

Praški listi pišejo, da se v sudetskih krajih, ki so pripali Nemčiji, nemška redna vojska povsem korektno vede proti češkemu prebivalstvu, ki je ostalo v teh krajih. Večina češčih šol v zasedenih krajih zoper redno deluje, n. pr. v Opavi češka realna gimnazija. Orlovo na Tešinskem je prevzela Poljska. Tam je bila češka realna gimnazija. Tej srednji šoli Poljaki niso dovolili dobrovanjanja. In da je sramota še večja, je poljska redna vojska prilične prostote šolskega posloja izpremila v konjski hlev. — Listi se spominjajo sličnega primera, ko je nemško-austrijska vojska okupirala Beograd. Takrat so v prilično dvoranu starega kraljevega konaka tudi nagnali konje. In vsem nam je znano, kakšno je bilo končno platiši takih konjinskih hlapcev. Nič ne škodi, ako se kdo česa nauči iz zgodovine, ki je že dovolj blizu.

IZREDNI DAVEK

Fašistovska vlada je sklenila, da morajo trgovska in industrijska podjetja plačati enkratni davek od kapitala, ki je naložen v podjetju. Izvzete so delniške družbe, ki so morale podoben davek že lani plačati. Davek morajo plačati le tista trgovska in industrijska podjetja, ki odražujejo osebno dohodnino (davek na premično premoženje) od vsote nad 10.000 lir. Izredni davek, s katerim bo podjetnik oddal državi 7½% davkarji naznanih kapitala, zadene okoli 120 tisoč podjetij. Davek se bo plačeval v 18 dvomesečnih obrokih. Plačevati se začne 18 maja 1939, a konča se v treh letih. Če kdo želi vplačati več obrokov skupaj, mu davkarja prizna 8% popusta za vsako leto, t. j. če plača v naprej šest obrokov. Ta davek se odmeri uradno, zato ni treba nikaknih prijav. Izredni davek na delnice, ki so ga lani morale plačati delniške družbe v Italiji, je znašal 10% glavnice delniških družb.

PRIDOBITEV DORNBERŠKE OBČINE

Dornberg, novembra 1938. — Dne 20 t. m. je bila v dornberški občini svetčana blagoslovitev novih stavb za šolske svrhe. Ob tej priliki je bila vsa občina in pod njo spadajoče vasi vsa v zastavah. Na svečanost je prišel tudi goriški prefekt Vezio Orazi, ki je imel svečanostne govore, in mnogo zastopnikov šolskih, političnih ter strankarskih oblasti. Novo šolsko poslopje je zgrajeno v Zaloščah. Blagoslovil ga je župnik Drekonja iz Prvačine, ki je obenem tudi kapelan za milicijo. Ko so bile končane svečanosti v Zaloščah, so se predstavniki oblasti podali v Dornberg k blagoslovitvi novega otroškega vrtca, od tega pa v Staro goro, kjer je bil odkrit še drugi otroški vrtec.

DOMAČI DELAVCI

Bistrica, novembra 1938. — (Agis.) — Nemalo so bili presenečeni domači delavci, zaposleni pri regulacijskih delih ceste, ki teče po Reški dolini, ki so bili, ko so z delom prekoračili območje domačih občin, odslavljeni. Na njihova mesta pa so prišli delavci iz občine, po katerih območju teče oni del ceste, ki je v delu. Domačih delavcev je itak zaposlenih zelo malo, ker imajo prednost priseljeni. Za te, ki niso pristojni niti v eno niti v drugo občino reške pokrajine pa ne obstojejo nobena omejitev. Pri delih so zaposleni nekateri že od začetka dela in so ostali tudi potem, ko so z delom prekoračili našo pokrajino in prešli v tržaško. Tu so bili vsi dosedanjih domačih delavci odpuščeni pod pretvezo, da bodo njihova mesta izpopolnili delavci doma iz tržaške pokrajine. Te omejitve doslej ni bilo pri nas, in še vselej, kadar so se vršila cestna popravila, so bili zaposleni le domačini brez vsakršnih omejitev. Letos pa so uvedli še to novost, s katero so prizadeti delavci zlasti iz nekaterih vas.

IZREDEN KREDIT ZA GRADNJO DELAVSKIH STANOVANJ

Trst, novembra 1938. — (Agis.) — Ministrstvo za javna dela je določilo z gradnjo delavskih stanovanj v puljski pokrajini kredit v znesku 2,500,000 lir. Za iste namene je ministartvo določilo za tržaško pokrajino 3,000,000 lir, a za goriško le 500,000 lir. V puljski pokrajini se bo pretežni del tega kredita porabil za delavsko stanovanja rudarskih družin v Labinju in okolicu, pa tudi drugod.

Nenadana smrt duhovnika

V nedeljo, 13 t. m. so v Fojani v Brdih slovesno posvetili drogove, na katerih bo razvita državna zastava. Pred prefektom in drugimi odličeniki je imel pozdravni nagovor upokojeni semeniški profesor g. Ivan Mosetti, ki je opravljal fojansko duhovnijo. Med govorom je obmolknil, potem nenadoma vzklknil: »Zbogom vsi! Osvobodi me, Gospod!« in se zgrudil mrtev na tla. (»Slovenec«)

Pokus samomora

Ljubljana, novembra 1938. — Agis. V zadnji številki našega lista smo poročali, o procesu, ki se je vršil pred ljubljanskim sodiščem proti Vinku Baragi in na katerega je bil pozvan kot priča Franc Kruh, ki je bil v Italiji obsojen na dosmrtno robijo. Iz beograjskega dnevnika »Politika« pa posnemoamo, da si je Kruh v nedeljo dne 13. t. m. v ljubljanskih zaporih prerezal žile na rokah, ki so mu jih na hitro zašili. V sporazumu z italij. konzulatom so Kruha takoj z avtom odpeljali do Planine in dalje v Italijo. O njegovem stanju ni nicesar znanega.

Pretepli in okrali so ga

Trst, novembra 1938. — Dne 16 t. m. je bil na cesti napaden domačin Valerij Kozlan iz Bertokov, ko se je vračal po domov iz Češarjev. kjer je vasoval. Na križišču pri Bertokih sta ga napadla dva neznanci in ga preteplila ter na koncu sta mu odnesla 35 lir, kolikor jih je imel v žepu. Nadaljnemu preteplju je Kozlan komaj ušel in zadavo prijavil karabinerjem, ki so aretrirali Ivana Starca in Viktorja Stančiča. Postavili ju bodo pred sodišče zaradi roparskega napada.

Gospodarstvo Julijske Krajine

Vojna škoda, zadružništvo, davki — Položaj vinogradništva

Ljubljana, nov. 1938. »Slovenec« prinaša ta le članek o gospodarstvu Julijske Krajine:

Goriški krajevni mesečnik »Vita isontina« je v svoji novembarski številki objavil kratek, a zanimiv članek o gospodarskem razvoju goriške dežele od konca vojne do danes. Članek ima zaradi 20-letnice italijanske zasedbe slavnosten značaj ter je temu primerno pisan in kaže, kar je umetno, same dobre strani samo luč. Slika, ki jo razgrinja časnikar je tako:

Ob zasedbi je bila dejela gospodarsko uničena. V zapadnem delu so bile porušene vse stavbe, poškodovane pa so bile tudi njive, sadno drevje in drugo. Treba je bilo vse začeti znova.

Država je plačala 412.500.000 lir vojne škode. Tudi pozneje je prav po matrinsko skrbela za goriško provinco. Pojeni skrbi se je obnovilo poljedelstvo živinoreja (člankar pravi, da je bilo 1. 1918 na Goriškem 23.614 glav živine; danes jih je 56.600; te številke je vzel iz seznamov občinskih davkov), zadružništvo, zlasti mlekarne, lesna in industrija. Na novo so se osnovale elektrarne in cementarna tovarna v Saloni. Javnih del se je izvršilo za 183 milijonov lir; od teh je šlo okoli 30 milijonov za vodovode, 47 milijonov za nove ceste in za popravo starih. Za javna dela so prispevale občine, dejela in tudi država. Velike skrbi je bilo deležno tudi telefonsko omrežje. V teku prihodnjega leta bo imela telefon na vsaka občina.

Vsaka medalja ima dve plati. Nam bo dovoljeno omeniti tudi nekaj senc, in sicer brez polemičnih namenov, samo zaradi popolne slike.

Vsa vojna škoda je znašala več kot eno milijard 200 milijonov lir. Država je namreč škodo cenila zelo nizko, zlasti pri zemljiščih in sadovnjakih, ki so bili razkriti ter pokvarjeni s strupenimi plini. Na manjše zneski se država sploh ni ozirala. Poškodovanih je bilo 28.000 poslopij. Država je torej plačala samo del škode, vse drugo so morali nositi ljudje.

Tudi izgube v denarju niso majhne. Ko so I. 1919 zamenjivali krone v lire, je ostalo nezamenjanih skoraj 70 milijonov kron, ki so bile večinoma naložene preko meje. Avstrijskega vojnega poslovnih delavci doma iz tržaške pokrajine. Te omejitve doslej ni bilo pri nas, in še vselej, kadar so se vršila cestna popravila, so bili zaposleni le domačini brez vsakršnih omejitev. Letos pa so uvedli še to novost, s katero so prizadeti delavci zlasti iz nekaterih vas.

Diplomirali na trž. visoki trgovski šoli

Trst, nov. 1938. V jesenskem roku so diplomirali med drugimi na visoki trgovski šoli v Trstu: Kralj Nikolaj s Cresa, Gril Pavel iz Trsta, Ilč Albert iz Zadra, Koseval Rafael iz Trsta, Lesnikar Kari iz Trsta, Milinko Aldo iz Reke, Orel Alojz iz Trsta, Pavletič Armana iz Reke, Sajovič Humbert iz Trsta, Skugor Anton iz Trsta, Ternovec Stanislav iz Ljubljane in Unič Aem iz Pule.

Nacionalsocijalisti obiskali so Trst

Trst, nov. 1938. Dve veliki skupini članov nemške organizacije »Krait durch Freude« sta napravili velik izlet po Italiji in sta potovali tudi skozi Trst, kamor so se pripravili z ladjo »Oceana«. V Trstu so jih sprejeli dokaj svečano, mesto je bilo tudi okrašeno s hitlerjevskimi zastavami, posebno postaja. Godbe so jim zasvirale nemške koracnice. Na postajo so jih priščakat voditelji faš. organizacij med katrimi je bil zastopnik prefekta in nemški gen. tajnik. V listih pa ni bilo opaziti preveč prisrčne reklame, kot je običajno.

Prva grupa je odpotovala iz Trsta 17. t. m. z dveima vlakoma v Düsseldorf in Bremen. Druga skupina, ki šteje 700 članov pa se je pripeljala z vlakom v Trst odkoder bo nadaljevala izlet po Italiji.

— Trst. — 27-letna Marcela Žbogarjeva je padla v morje, ko se je sprehal po pomolu. Rešili so jo mornarji z bližnjega parnika.

Regulacija ceste

Bistrica, novembra 1938. — (Agis.) — O regulaciji enega dela ceste Reka-Bistrica-Ribnica je naš list že večkrat poročal in se vrši že deli časa nepretrgoma, a še ni dokončana. Delo se je izvajalo po odsekih. Med drugim so temelito popravili to cesto na odsek Bitnje-Topolc, kjer so pri naselju »Mežnarija« cesto popolnoma na novo trasirali v griču, katerega je doslej obkrožala. Cesto so vsekali več metrov globoko in so na ta način izravnali dva ostra ovinka. Posetnika pri »Mežnariji« pa trpiča s tem precejšnjo škodo, ker so jima uničene lepe in plodne njive, poleg tega pa so jima zasuli z izkopanim materialom tudi precejšnji del travnika pod bivšo cesto.

Ijudje izgubili vlog pri polomih večjih italijanskih bank (Banca di sconto, Banca della Venezia Giulia), pa je sploh težko ugotoviti.

Posebno poglavje tvori zadružništvo. Se leta 1928 je bilo v vsej Julijski krajini 413 zadruž, od teh 281 na Goriškem. Te zadruge so bile včlanjene v Zadružnih zvezah v Trstu in Gorici.

Obe zvezzi pa sta bili v letih 1927 do 1930 stalno izpostavljeni napadom in končno čisto brez potrebe uničeni. Danes dela samo še nekaj posojilnic in precej mlekar. Vse drugo nekdaj cvetoče zadružništvo je na tleh.

In davki! Če govoris s človekom z dejacle, toži največ o davkih.

Vsakdo pristavi: »Državni davki bi še bili, toda dejelni in občinski, ti nas tlačijo«. Dejelne in občinske doklade znašajo po 300 do 600 odstotkov državnega davka. Ta težka bremena se dajo deloma razlagati s tem, ker se je delokrog občin močno povečal. Hudo je tudi to, da je pri nas zemljiški dohodek odmerjen mnogo previsoko, dosti više kot v starih pokrajinah kraljestva. V Istri je vladala zaučnala revizija davčnega katastra, v drugih pokrajinah bo pač ostalo pri starem. Tudi izterjavanje davkov ni primerno, ker je neizprosno.

V zadnjih dvanajstih letih so davčne izterjevalnice pri nas prodale na dražbi nad 7000 kmečkih posestev. Samo I. 1934 je bilo v Julijski Krajini 1313 takih prisilnih dražb.

Mnogo je k težkemu položaju pripomoglo tudi nepremišljeno zadolževanje v prvih povojnih letih. Veliki italijanski kreditni zavodi so imeli tisti čas precej razpoložljivega denarja, ki ga je bilo treba kam naložiti. Posojilo se je takrat dobilo hitro in lahko. Marsikateri kmet se je zadolžil brez prave potrebe. Ta alioni si je res opomogel, večina pa se je opekla. Vrednost lire je namreč znatno zrasla, cena kmečkih pridelkov pa je temu primerno padala. Kdor je imel dolgo s težavo plačeval, če ni mogel, je prišel na buben.

Težak je položaj vinodragništva. Iz države, kjer je bilo vinorodnih krajev malo, je Goriška prišla v državo, ki pridelava poleg Francije največ vin na svetu.

Pred vojno se je hitro prodala vsaka količina vsakega vina, sedaj pa mora naše vino tekmovati z močnejšimi vrstami italijanskega vina iz starih pokrajin. Tudi odjemalcev je manj, ker ima Italija precej milijonov prebivalcev manj kot bivša Avstro-Ogrska.

ŽALOSTNA POROKA

Trst, novembra 1938. — Ko je pretekli teden 24-letni elektricist Pino Bogačec iz Sv. Križa pri Trstu popravljali daljnovid pri Rocolu ga je iz do sedaj neznanega vzroka zadela električna struja, ki mu je prizadela velike opekljene pravne in druge stopnje. Z rešilnim avtom so ga takoj pripeljali v bolnišnico v zelo nevarnem stanju. Ko so starši zvedeli za sinovo nesrečo, so ga takoj obiskali v bolnišnici. Po dolgem času je ponesrečenec vendarle prišel k zavesti. Pri tem je izrazil željo s komaj slisnim glasom, da bi se želel poročiti s svojo izvoljenko. V naglici so zbrali potrebne dokumente in tako se je mogla vršiti poroka pri bolniški potelji ob 1 h ponoči že nekaj ur kasneje, ko je izrazil željo.

— Trst. — Pred sodiščem so bili obsojeni Karl Ban na 3 leta zapora in 2.700 lir den. kazni. Lino Valli na 1 leta 4 meseca zapora in 1.200 lir den. kazni. Ivana Ban, Justina Besednjak in Albina Čendak na 6 mesecov zapora vsaka. Dne 24 avgusta t. l. je neznanec udaril v trebuh kasiro Karolino Gomizelj, ki strgal torbo s 17.000 lirami in skušal vteči na motorju skupno s svojim pomagalcem. Na žalost pa motor ni funkcional in so šoferja takoj ujeli mimo-idoči, dočim je neznanec s torbo utekel. Motociklista so identificirali za Lino Vallijo, ki je povedal za ostale in za izvršilca Karla Bana. Tega so že drugi dan ujeli, denar pa so našli shranjen pri Justini Besednjak. Zaradi soudeležbe so bili obsojeni še ostali gore omenjeni.

— Trst. — Pred sodiščem so bili obsojeni Karl Ban na 3 leta zapora in 2.700 lir den. kazni. Lino Valli na 1 leta 4 meseca zapora in 1.200 lir den. kazni. Ivana Ban, Justina Besednjak in Albina Čendak na 6 mesecov zapora vsaka. Dne 24 avgusta t. l. je neznanec udaril v trebuh kasiro Karolino Gomizelj, ki strgal torbo s 17.000 lirami in skušal vteči na motorju skupno s svojim pomagalcem. Na žalost pa motor ni funkcional in so šoferja takoj ujeli mimo-idoči, dočim je neznanec s torbo utekel. Motociklista so identificirali za Lino Vallijo, ki je povedal za ostale in za izvršilca Karla Bana. Tega so že drugi dan ujeli, denar pa so našli shranjen pri Justini Besednjak. Zaradi soudeležbe so bili obsojeni še ostali gore omenjeni.

— Trst. — Pred sodiščem sta bila obsojena Valič Albin star 26 let, šofer, in Verlič Josip, star 24 let, ker sta preteplila voznika Antona in Jakoba Požego na cesti pri Landolu. Obsojena sta bila pogojno na mesec zapora vsak.

— Trst. — Pred sodiščem sta bila obsojena Valič Albin star 26 let, šofer, in Verlič Josip, star 24 let, ker sta preteplila voznika Antona in Jakoba Požego na cesti pri Landolu. Obsojena sta bila pogojno na mesec zapora vsak.

Drobiz

— Buenos Aires (Argentinija). — Po dolgem bolehanju je umrl Franc Pečenko. Pokojni je bil doma iz Brij pri Riherberku, star je bil okrog štirideset let. Zapušča vodo ter dva nedorastla otroka, Sožalje!

— Buenos Aires (Argentinija). — Dne 19. oktobra t. l. je prišel pod vlak blizu postaje Aristobulo del Velle Karl Trampuž, star 37 let, doma iz Kostanjevice na Krasu. V Primorju zapušča starše, tri sestre in brata, Sožalje!

— Gorica. — Karabineri so aretrirali 19-letnega Staniča Stanka iz Strnišča (Jugoslavija). Mnogokrat so oblasti opazile da Stanič prihaja v Salono in da takoj izgine. Za seboj je navadno pustil celo vrsto tativ, dokler ga niso sedaj ujeli. Na vesti ima preko 50 tativ od katerih je že 23 izpovedal. Njegov pomač je bil Avgust Gomišček iz Plav, katerega so ga pred kratkim prijeli v Kojskem.

MALE VESTI

— Zatvoreno je sveučilište u Lavovu zbog nemira, nastalih uslijed sukoba između Ukrajinaca i poljskih nacionalnih studenata.

* — Nobelova nagrada za mir podijeljena je ove godine Nansenovom društvu za izbjeglice, koje ima svoje sjedište u Ženevi.

* — Svi doseljeni Židovi u Italiji, koji su došli poslije 1. januara 1919., gube državljanstvo i moraju iseliti najkasnije do 12. marta 1939., ako nisu navršili 65 godinu života ili sklopili brak s licem koje ima talijansko državljanstvo.

* — Na podlagi novih italijanskih zakonov o Židih zbirajo po vsej Italiji podatke, da bi točno ugotovili koliko ne-premičnega premoženja imaju Židje u Italiji. Prvi podatki so pokazali, da predstavlja samo nepremično premoženje Židov v Milanu in Turinu nad 2 milijardi lir. To dejstvo je tem bolj pomembno, ker je italijanskim Židom dovoljeno imeti v omejeni meri nepremično premoženje. Samo v Milanu bo moralno 90 odst. tamkajšnjih Židov, ki so italijanski državljanji, zmanjšati svojo posest.

* — 10.000.000 funtov šterlingov je dobila češkoslovaška republika za svoje bolečine pri amputaciji. Obljubljenih je bilo 30.000.000 od Angleške in nekoliko manj od Francije. Francija o tem nič ne omenja medtem, ko je sedaj Angleška odpovedala to posojilo. V tem je bila enotna celo opozicija z majorjem Attlejem na čelu. Ta se je značilno in alegorično izrazil: »Kako naj redimo mi piščanca, ko smo vendar gotovi, da ga bo lisica požrla!« S tem je hotel reči, da Anglia ne bi imela nikake koristi od tega posojila novi češkoslovaški republik, ki je že sedaj gospodarsko pod vplivom Nemčije. Posojilo češkoslovaški bi pomenilo isto kot posojilo Nemčiji.

* — Leni Riefenstahl so izrazili v New Yorku, da bi bila nezaželen gost v Hollywoodu. V zadnjem času je silno nastala protinemška propaganda.

* — Milanska družba Snia Viscosa (Soc. Nazionale industria applicazioni Viscosa), ki izdeluje najrazličnejše vrste blaga iz umetnih vlaken, ima namen ustavoviti v Jugoslaviji lastno tovarno. Med njenimi izdelki je najbolj znan produkt iz kazeina »Lanital«. — Agis.

* — 24 milijonov lir bo stala palača glavnega glasila fašistične stranke »Popolo d'Italia«, kateremu je bil ustanovitelj Mussolini. Palača bo gotova v 1. 1940 in bo imela 4.000 kv. metra zazidane ploskve.

— Agis.

* — V Ljubljano je prispel italijanski slavist dr. Gasparini, profesor iz Benetk, kjer urejuje zbirko knjig, ki jih je italijanska vlada namenila ljubljanski univerzitet.

— Agis.

* — Ob tretji obletni sanciji je min. predsednik Mussolini otvoril razstavo rud h kateri je priključena tudi razstava orožja. Razstava bo odprta do 9. maja 1939 in ima namen povdoriti stopnjo avtarhije v pridobivanju rud, v kolikor je že dosedaj dosežena.

*

* — Arturo Toscanini, znani italijanski dirigent, je pred kratkom odšel iz Italije v Ameriko, kjer je zaprosil za ameriško državljanstvo.

*

* — V Milanu so arretirali več poljskih Židov in enega češkega, ker so jih obtožili, da so ponarejali potne liste.

*

* — 44 milijonov prebivalcev bo kmalu imela Italija. V statistiko prištevajo tudi prebivalstvo 4 libijskih pokrajini (Tripolis, Misurata, Bengazi in Derna), ki so bile pred nedavnim priključene matični državi.

*

* — Dasi je preteklo že nekaj tednov nikjer se že ne omenja, da bi bile podvzete mjerje za garancijo novih češkoslovaških mej. Od ČSR so že vse države dobiti svoje deleže, a o garanciji štirih velesil (ter Poljske in Madžarske) še ni bilo slišati. Morda so že vsi pozabili, kar so obljudili v monakovskem sporazumu. Danes se pač obljuje (in zavezništva) zelo hitro pozabijo...

*

* — Šta gubi ČSR u Sudetima? Engleska štampa vrlo opširno iznosi podatke o čehoslovačkim gubitcima u sudetskim krajevima. Ovi podatci su konačno sredjeni, pa »Daily Telegraph« donosi opširniji pregled, u kome čehoslovačke gubitke prikazuje u postotcima. Po ovim podacima se vidi, da će ČSR biti mnogo više oštećena, nego što se u početku mislilo. Tako ona gubi 51% svoje bivše industrije ugljena, 39% kovinske industrije, 49% tekstilne industrije, 25% industrije odjeće, 55% industrije stakla, 74% keramičke industrije, 3% kožarske industrije, 37% industrije papira i 55% kemijske industrije. Osim ovih gubitaka za preostalu čehoslovačku industriju nastaje vrlo težak problem dobave sirovina, več i z bog tog, što će njeni kupovna moč i izvozna trgovina biti znatno manja.

PRED DVADESET GODINA

Prosvođen Narodnog vijeća protiv okupacije Rijeke - Rezolucija Hrvata iz primorskih krajeva

Zagrebačke »Novosti« donose več više od mjesec dana opis dogadjaja pred dvadeset godina. U broju od 18. o. m. i u br. od 19. o. m. donose »Novosti« pod gornjim podnaslovima i ovo:

PROSVJED NARODNOG VIJEĆA SHS PROTIV OKUPACIJE RIJEKE

Zagreb, 18. novembra 1918.

Ministru inostranih dijela

Beograd.

Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba obraća se kr. ministarstvu inostranih dijela u Beogradu sa bratskom molbom, da slijedeću notu bezodvlačno brzojavno uputi ministarstvima vanjskih poslova u Parizu, Londonu, Washingtonu i Rimu.

»Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba smatra svojom dužnošću da učini sve, što je u njegovoj moći da osigura završetak velikog djela savezničkih država i Sjedinjenih Američkih Država, kojima duguje oslobođenje Slovenaca, Hrvata i Srba od jarma njihovih starih tlačitelja i osnivanje nezavisne jugoslovenske države.

Svjesno svoje dužnosti Narodno vijeće nije otezalo nijednoga časa da izjavi svoju spremnost staviti na dispoziciju vlastima antante i Sjedinjenim Američkim Državama svoju cjelokupnu flotu, kao i sva utvrđenja i vojničke objekte, što su sagradjeni na obali države Slovenaca, Hrvata i Srba tako, da bi tim moglo osigurati njihovu upotrebu za provedbu svojih vojničkih mjera, koje su još nužne protiv zajedničkog neprijatelja.

Ali kopnene i pomorske talijanske sile, čini se da su prezrele naše dispozicije glede toga. One počinjaju djela, koja prekoračuju velike ciljeve, kojima smo se izjavili spremnima služiti, te se čini da idu za drugim ciljevima. Misle, da su u pravu da okupiraju samo po sebi naše luke i naše obale, da zaposjedu naše ratno brodovje otstranjujući naše oficire i naše mornare zamjenjujući ih talijanskim oficirima i posadama, da uzimaju bez inventara ili kvitiranja preuzeto ga materijala, deponiranoga u našim vojničkim magazinima. U zaposjednutim mjestima izvršuju talijanske čete najstrožu kontrolu sa gledišta vojničkoga, upravnoga i policijskoga, te se pučanstvo naših krajeva obraća neprestano tužbama na Narodno vijeće zbog progona, kojima je izvrgnut s talijanske strane. Najjasniji dokaz promišljenoga talijanskog postupka je okupacija luke i grada Rijeke po talijanskim četama, koja se je dogodila jučer u 4 sata popodne. Iza kako su zajamčili zapovjednik srpskoga bataljuna koji se je nalažio u Rijeci, da ne će zaposjeti mjesto. Talijani su iskricali svoje vojnike u spomenutoj luci, odakle se je bataljun srpskih vojnika bio već povukao. Vojnici su zaposjeli sve zgrade ubrojivši i željezničku postaju, unatoč formalnim protestima američkoga, francuskoga, engleskoga i srpskoga vojničkog opunomočnika. Poštansku i telefonsku vezu izmedju Rijeke i države Slovenaca, Hrvata i Srba, kojoj ono pripada po svojoj narodnosti i po svim osjećajima. Ono se nije nikad

odreklo ni pod koju cijenu prava da sačinjava dio naše države.

Narodno vijeće otklanja svaku odgovornost za posljedice, koje bi mogle priznati iz ovoga stanja stvari, pa mu je čast da svrati visoku pozornost savezničkim vlastima, kao vlasti Sjedinjenih Američkih Država na žaljenja vrijedne čine, što ih je ovdje iznijelo.«

Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba moli bratsku srpsku vladu da uzmame do znanja ovaj naš prosvođen i da nam sa svoje strane i dalje pomogne, kako je to već u tako obilnoj mjeri učinila u ovom teškom položaju.

Za predsjedništvo Narodnog vijeća SHS dr. Ante Pavelić i Svetozar Pribičević.

**KR. SRPSKA VLADA
NARODNOM VIJEĆU U ZAGREBU**

Zagreb, 18. novembra 1918. Narodno vijeće u Zagrebu je primilo od kr. srpske vlade na svoju notu o presizavanju talijanskog zapovjednika ovaj odgovor:

»Zapovjednik antantnih četa na Balkanu Franchet d' Esperey dobio je iz Pariza nalog, da smjesta pošalje po jedan francuski i jedan srpski bataljun za garnizon na Rijeku i u Dubrovnik. Za zaposjednuće Rijeke bit će poslan srpski bataljun iz Kraljevice i jedan francuski iz Smedereva.

Prema tome će talijanska okupacija Rijeke biti za koji dan dovršena.

PREKINUTA VEZA ZAGREBA I RIJEKE

Bakar, 18. novembra. Telefonska je veza izmedju Zagreba i Rijeke prekinuta. Na telefonu je odgovoren, da nije više Rijeka, nego Fiume. Talijanske sile razoružale našu narodnu stražu i pobacale im na zemlju njihove znakove i zastavu. Francuzi su pokupili te značke i odnijeli ih na svoje brodove. Talijani su na prevaru došli na Rijeku. Doplovili su pod američkim zastavama, a tek u blizini Rijeke su izvjesili talijansku zastavu. Na Sušak još nijesu došle talijanske čete.

REZOLUCIJA HRVATA IZ PRIMORSKIH KRAJEVA

U velikoj dvorani Hotela Royalu održana je 19. novembra 1918. skupština primorskih Hrvata a bilo je prisutno do 1000 osoba. Za predsjednika je bio izabran liječnik dr. Roko Joković, a glavni govornicu bijahu Niko Bartulović, dr. Mate Lisičar, dr. B. G. Angelinović i Rikard Katalinić. Sudarani su delegati primorskih Hrvata predali Narodnom vijeću ovu rezoluciju:

»Mi Hrvat iz Dalmacije, Hrvatskog Primorja, Rijeke i Istre, na sastanku od 19. novembra 1918. u Zagrebu, uznenimreni postupkom Talijana na našoj obali i namjerama, koje nastaje da otrgnu najbitnije dijelove naše države, molimo Narodno vijeće da poduzme sve mјere, kako bi pravo našega naroda pobijedito.

S obzirom na to neka Narodno vijeće zajedno s vladom kraljevine Srbije povede pregovore glede obrazovanja jedinstvene države Srba, Hrvata i Slovenaca, a međutim da se bezodvlačno u sporazumu sa kr. srpskom vladom osnuju oni resori vlaste, koji će imati dovoljno snage i diplomatske valjanosti da našu vlast pred saveznicima obrane, a u državi osiguraju jedinstveno djelovanje u finansijskom, prometnom i obrambenom pogledu.«

Treba spomenuti, da je istodobno s objavljanjem zaključka Slovenaca (JDS) i primorskih Hrvata u zagrebačkim novinama bila prvi put u izvatu objavljena ženevska deklaracija, koju su sklopili predstavnici kr. srpske vlade 9. novembra, Narodnoga vijeća, na čelu im Nikola Pašić, dr. Antun Korošec i dr. Antun Trumbić.

Na to neka Narodno vijeće

zajedno s vladom kraljevine Srbije povede obrazovanja jedinstvene države Srba, Hrvata i Slovenaca, a međutim da se bezodvlačno u sporazumu sa kr. srpskom vladom osnuju oni resori vlaste, koji će imati dovoljno snage i diplomatske valjanosti da našu vlast pred saveznicima obrane, a u državi osiguraju jedinstveno djelovanje u finansijskom, prometnom i obrambenom pogledu.«

Treba spomenuti, da je istodobno s objavljanjem zaključka Slovenaca (JDS) i primorskih Hrvata u zagrebačkim novinama bila prvi put u izvatu objavljena ženevska deklaracija, koju su sklopili predstavnici kr. srpske vlade 9. novembra, Narodnoga vijeća, na čelu im Nikola Pašić, dr. Antun Korošec i dr. Antun Trumbić.

Na to neka Narodno vijeće

zajedno s vladom kraljevine Srbije povede obrazovanja jedinstvene države Srba, Hrvata i Slovenaca, a međutim da se bezodvlačno u sporazumu sa kr. srpskom vladom osnuju oni resori vlaste, koji će imati dovoljno snage i diplomatske valjanosti da našu vlast pred saveznicima obrane, a u državi osiguraju jedinstveno djelovanje u finansijskom, prometnom i obrambenom pogledu.«

Treba spomenuti, da je istodobno s objavljanjem zaključka Slovenaca (JDS) i primorskih Hrvata u zagrebačkim novinama bila prvi put u izvatu objavljena ženevska deklaracija, koju su sklopili predstavnici kr. srpske vlade 9. novembra, Narodnoga vijeća, na čelu im Nikola Pašić, dr. Antun Korošec i dr. Antun Trumbić.

Na to neka Narodno vijeće

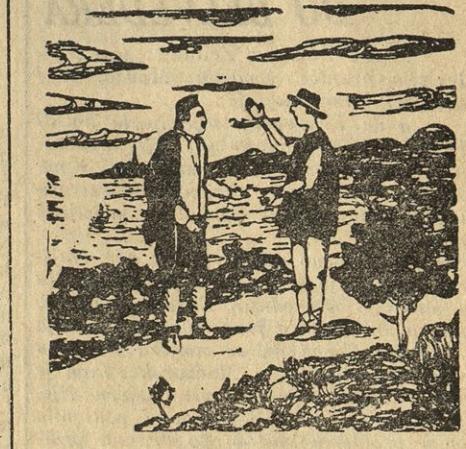
zajedno s vladom kraljevine Srbije povede obrazovanja jedinstvene države Srba, Hrvata i Slovenaca, a međutim da se bezodvlačno u sporazumu sa kr. srpskom vladom osnuju oni resori vlaste, koji će imati dovoljno snage i diplomatske valjanosti da našu vlast pred saveznicima obrane, a u državi osiguraju jedinstveno djelovanje u finansijskom, prometnom i obrambenom pogledu.«

Treba spomenuti, da je istodobno s objavljanjem zaključka Slovenaca (JDS) i primorskih Hrvata u zagrebačkim novinama bila prvi put u izvatu objavljena ženevska deklaracija, koju su sklopili predstavnici kr. srpske vlade 9. novembra, Narodnoga vijeća, na čelu im Nikola Pašić, dr. Antun Korošec i dr. Antun Trumbić.

Na to neka Narodno vijeće

zajedno s vladom kraljevine Srbije povede obrazovanja jedinstvene države Srba, Hrvata i Slovenaca, a međutim da se bezodvlačno u sporazumu sa kr. srpskom vladom osnuju oni resori vlaste, koji će imati dovoljno snage i diplomatske valjanosti da našu vlast pred saveznicima obrane, a u državi osiguraju jedinstveno djelovanje u finansijskom, prometnom i obrambenom pogledu.«

JURINA I FRANINA

Franina: Kako bi bilo Jurina da ja i ti jeno malo prebrčkamo oko naših kunfini.

Jurina: A ča čemo brčkati kad nimamo ni ja ni ti niš!

Franina: A kako to kušeljaš! A kadi su naše brajde, naše sinokoše, njive i boške, naši didi i babe!

Jurina: A kadi su? Ud unege ča smo prid dvajset lit imali nimamo danas niš. Ni brajad, ni sinokoš... još samo kakovega brižnega dida i babu!

Franina: Ma ča smo ja i ti slabii ljudi, pri virem priz kušenje, priz škuti u glavi?

Jurina: Nismo ja i ti ne, ma nan malo valja. Kad su oni pretelji takovi!

Franina: A Bravo se rekordiš

OD TRIANONA DO BELVEDERA

„Neue Zürcher Zeitung“ piše: Revizija granice između Mađarske i Čehoslovačke izvršena je a da Francuska nije imala kazati ni jednu riječ, premda to nije bilo utačeno u münchenskom sporazumu, gdje je naprotiv bilo predviđeno savjetovanje četvoroce u svim pitanjima teritorijalnih promjena u Srednjoj Europi.“

Pariz je prošao šutke preko ove činjenice u kojoj se je očitovala u punom svjellu nova situacija u srednjoj Europi, i osjetio se gotovo sretnim, da francuska diplomacija nije bila prisiljena da se umješa u borbu između Čehoslovačke i Mađarske, koja je istodobno zadržala u interesu sferu Njemačke i Italije. Politička štampa poklonila je ovom problemu koji bi po drugim prilikama bio na dugo i široko raspravljen, veoma malu pažnju, kao da nije htjelo upozoriti javnost na gubitak francuskog prava suodlucivanja. Osim toga htjelo se na ovaj način izbjegnuti priliku da se bezpotrebno izaziva »savezničku Pojsku, koja je tražila zajedničku granicu s Mađarskom.“

Poslije sastanka u Belvederu i odluka donesnih između grofa Ciana i Joakima Ribbentropa, potrebitno se osvrnuti kraljevski na povijest trianonskog ugovora o miru. Trianon je isto što i Versailles i ono što je Versailles bio za Njemačku, to je bio Trianon za Mađarsku. Ceremonija potpisa ovog mirovnog ugovora obavljena je 5 lipnja 1920. godinu dana poslije potpisa mirovnog ugovora sa Njemačkom. Millerand, koji je međutim naslijedio Clemenceau-a na mjesto francuskog ministra predsjednika, vodio je predsjedništvo. Francusko javno mišljenje nije bilo jedinstveno. Tradicionalne simpatije nisu isčezele usprkos držanju Mađarske za vrijeme rata. Te su simpatije bile osobito raširene u aristokratskim i katalitskim krugovima. Osim toga igrali su ulogu i ekonomski i finansijski interesi. Dunavska federacija bilo bi po shvaćanju ovih kugova jedino ispravno rješenje. Ali široke mase francuskog pučanstva, zadahнутi demokratskim idejama, nisu mogle ni htjeli imati shvaćanja za aristokratske simpatije i feudalnu Mađarsku, pak su pozdravile oslobodjivanje naroda u prvom redu slaven-skih, ispod habsburškog i austro-mađarskog jarma. Za vrijeme debate u francuskom parlamentu čele su se i riječi, da nije krvnja Francuska što Hrvati, Rumunji i Slovaci neće da čuju za mađarsku vlast i za Ugarsku, pak da Mađarska može biti sretna, što je postala homogena nacionalna država.

Ugovor o miru u Trianonu dao je pravac francuskoj politici u čitavoj srednjoj Europi znati u kraju, gdje se nacionalne strasti stalno sukobljuju i uvijek su u stanju izazvati nove sukobe. U mjeri, u kojoj je politika Male antante bila odlučna u srednjoj Europi, Francuska je došla u uži saveznički odnosaj sa Čehoslovačkom, Rumunjskom i Jugoslavijom. Francuska je politika moralna iz razloga svog savezničkog odnosa kao i iz razloga svoje opće politike braniti teritorijalni integritet svih država kako su određene mirovnim ugovorima. Radi toga stajala je Francuska na strani antrevizijskoga.

Mađari su znali vještost propagandom u francuskem jeziku stvarati i održati žive simpatije za svoju vlast. Iz govora Anatola de Monzie, što ga je ovaj držao pri otkrivu spomenika francuskom političaru Henry de Jouvenel-u, proizlazi, da je Mussolini rezervirao madžarskih granica stvar, kao preduvjet pakt-a u četvero i da su Hanry de Jouvenel, kao što i Daladier, a po svoj prilici i Paul Boncour, bili spremni da ovaj pakt brane u francuskom parlamentu. Tradicionalna politika Quai d' Orsay zaprijećila je u to doba dobrovoljnu reviziju koju je danas prisiljena Francuska gledati kako se provadja bez njenog učestvovanja.

KULTURNA LIGA ZA RUMUNJE U KARPATSKOJ RUSIJI

Ovih je dana održana pod predsjedanjem prof. Nikole Jorge skupština Rumunjske kulturne lige, koju je osnovao sam Jorge. Skupština je raspravljala o problemu kompaktne skupine od 15 hiljada Rumunja, koji žive u Karpatskoj Rusiji. Na prijedlog prof. Jorge prihvaćena je rezolucija u kojoj se traži da se rumunjskom dijelu Karpatske Rusije pokloni najveća pažnja, da bi mu se osigurala budućnost. Liga kao tumač rumunjskog javnog mišljenja poziva vladu, da se najozbiljnije interesira za problem kaptorskih Rumunja i da uloži sav trud da se taj problem riješi u skladu s načelom narodnog samoodređenja. Taj bi se princip naime imao primjeniti u slučaju da dođe do podjele Karpatske Rusije između Mađarske i Poljske.

PRVI BROJ RUMUNJSKOG ČASOPISA U JUGOSLAVIJI

U Vršcu je izšao prvi broj rumunjskog časopisa u Jugoslaviji, koji nosi naziv „Glas predaka“. Časopis će osim kulturnih problema, baviti se još i učvršćenjem jugoslavensko-rumunjskog prijateljstva na temelju medusobnih kulturnih veza. Prvi broj donosi članke 20 rumunjskih intelektualaca, koji žive u Banatu. Urednički časopis su Silvije Nikla, profesor glazbene škole u Vršcu i Kornel Sera, učitelj.

SIRITE „ISTRU“

DALJNJE SMANJIVANJE ČEHOSLOVAČKOG TERITORIJA U KORIST NJEMACKE

Prag, 22 nov. ČTKjavila: »Bolna nam je dužnost da javimo novu viest tešku za mnoge Čehe i Slovake, da su naime neka sela iz naših čeških općina od komisije u Berlinu prigodom konačnog određivanja granica između Čehoslovačke republike i Njemačke doznačena i priključena Njemačkoj. Radi se o općinama i zaseocima, koji prema povučenoj liniji ne bi potpali pod njemački teritorij. Općine i zaseoci, koji po novom i konačnom uredjenju naše granice mi dobivamo natrag a ima ih 32, nalaze se u političkim kotarima Dvur, Karlove nad Labom, Hradec, Češki Krumlov, Litomišl, Nova Paka, Politička, Trahotice, Netolice, Vimberk, Strišov, Sušice, Turnov, Dačice, Horanice i Jičin. Od našeg teritorija, koji je po prvobitnoj liniji imao pripasti nama, dobiva Njemačka nove 42 općine koje se nalaze u političkim kotarima Proumov Budějovice, Domadžice, Dvur, Kralove nad Labom, Jindřichov Hradec, Murkov, Hradište, Jilenice, Klatov Visoka nad Jizerom, Kralovec, Češki Krumlov, Češka Lipa, Lovosice, Podboržany, Politička, Prahotice, Netolice, Rakovice, Sedli, Strišov, Sušice, Trebohm, Trutnov, Horšovski Tyn, Žamberk, a u Moravskoj Slezkoj iz kotara Novi Jičin. Olo-

mouc, Moravska Trnjava i Znojmo, te Kraju u Kotaru Bratislava.«

U službenim krugovima se saznaje, da je konačno povučena granica između Njemačke i Čehoslovačke i da je potpisana sporazum kojim se određuju granice između obje države. Tim sporazumom koji je potpisana u njemačkom ministarstvu vanjskih poslova, riješena su i ostala još neka pitanja, kao na primjer državljanstvo Čeha u Njemačkoj, pravo opcije i zaštite manjine. Okupacija novih teritorija od strane Njemačke obuhvaća oko 60.000 stanovnika bez i jednog grada. Ta okupacija bit će završena do slijedećeg četvrtka.

NJEMACKO SAOPĆENJE O NOVOM SMANJENJU ČSL. TERITORIJA

Prag, 22 nov. DNB javila: Prema saopćenju čehoslovačke telegrafske agencije zaključen je u Berlinu sporazum između čehoslovačke i njemačke vlade o konačnom utvrđivanju granica. Dalje potpisana je sporazum o pitanju opcije i o zaštiti manjina u obje zemlje.

Prema spomenutom sporazumu predviđeni su stanoviti ispravci granica, a između posjeda u stanovitim krajevima, treba da se izvrši do 24. XI. o. g.

JEDNA TREĆINA ČEHOSLOVAČKOG NARODA OSTAJE U TUĐIM DRŽAVAMA

Novim određenjem državnih granica čehoslovački narod gubi velik komad svog živog narodnog tijela. Čehoslovački narod je već i ranije imao u stranim državama dosta velike manjine

i sada će vjerojatno postati narod, koji ima u stranim državama svojih sunarodnjaka više nego ikoji drugi narod.

Poslije revizije granica potpalio je pod Njemačku oko 832.000 Čeha iz Češke i Moravske, oko 8.000 Čeha i Slovaka iz Slovačke, nekih 430.000 Čeha i Slovaka prelaze u Mađarsku iz Slovačke i približno 17.000 Čeha i Slovaka prilaze u Mađarsku iz Prikarpatske Rusije. Ukupno će oko 1.286.000 Čeha i Slovaka pripasti tuđim državama. Već i ranije su u Njemačkoj i Mađarskoj bile znatne manjine Čeha i Slovaka, velik broj Čeha i da ne gubi s njima vezu.

i Slovaka živi u Francuskoj i drugim evropskim zemljama, o Americi da i ne govorimo. Prema općoj procjeni sada se u inostranstvu nalaze 2.250.000 Čeha i Slovaka. Od toga na Ameriku pripada 1.250.000 Čeha i Slovaka, koji su otprije podjednako zastupljeni. Znatan broj Čeha i Slovaka živi u Poljskoj i Sovjetskoj Uniji, ali je taj broj teško kontrolirati. U Austriji je preko 100.000 Čehoslovačaka, u Jugoslaviji oko 150.000, dalje je 40.000 Čehoslovačaka u Kanadi, oko 25.000 u Argentini i u manjem broju u ostalim državama svijeta. Iz gornjeg vidimo da Čehoslovaci imaju u tuđini 3 do 3,5 milijuna duša. To je čitava trećina naroda. Ta situacija nameće novoj Čehoslovačkoj veliku dužnost, da se stalno brine za Čehe i Slovake u tuđini i da ne gubi s njima vezu.

BLIZU STO HILJADA BJEGUNACA U ČEHOSLOVAČKOJ

Broj bjegunaca na području Češke i Moravske, prema službenim podatcima, iznosi 92.000. To su osobe, koje su se iz odstupljenih krajeva povukle na teritorij sadašnje Čehoslovačke. Od njih je 73.000 češke narodnosti, 11.000 njemačke, a 6.765 židovske narodnosti. Osim toga ima nešto Poljaka i Mađara. Većina ovih bjegunaca nalazi se smješteno kod privatnih osoba, ali postoje još 32 logora za bjegunce sa 5.500 ljudi.

KARPATSKA RUSIJA NAMJESTO KARPATSKA UKRAJINA

Do nedavna treći sastavni dio ČSR zvao se Potkarpatska Rusija. Kad je došlo do novog uredjenja zaključeno je, da se promjeni naziv ove pokrajine u Karpatsku Ukrayinu. Sada opet javljaju, da se u zakonskom predlogu o samoupravi opet mijenja naziv i ove se pokrajine nazivaju Karpatska Rusija.

MADŽARSKE REPREZALIJE

Bratislava, 22 nov. Ovamo su stigle vijesti, da je mađarska vlasta protjerala sve češke i slovačke koloniste iz zaposjednutog područja. Na glas o tome izdalo je slovačko ministarstvo privrednog naloga, da se popisu sva imanja Mađara na slovačkom tlu. Ova imanja oduzet će se Mađarima bez ikakve naknade i dati besplatno protjeranim kolonistima.

RUMUNJSKE MJERE SIGURNOSTI U DOBRUDŽI

»Völkischer Beobachter« od 19. o. m. javlja iz Bukurešta, da je pod pretjesdanjem ministra unutrašnjih poslova, Calinescu, održana u Bukureštu konferencija, kojoj su prisustvovali visoki redarstveni i žandarmerijski časnici. Na konferenciji je raspravljeno o novim mjerama sigurnosti, koje bi trebalo uvesti u južnoj Dobrudži, na bugarskoj granici. To je potrebno zbog novog vala bugarskog revizionizma i zbog čeških napada bugarskih komita.

FAŠIZACIJA SLOVAČKE

Premda saopćenju slovačkog šefu za štampu Macha ujedinit će se doskora Slovačka pučka stranka sa slovačkim kriatom agrarne stranke bivšeg ministra predsjednika Hodža. Nova stranka bit će vodjena pod motom: »Jedan Bog — jedna stranka — jedan narod.« Već je — veli — izabrana i komisija, koja će izraditi sve potankosti za osnivanje jedne velike slovačke stranke prema fašističkom uzoru. Čitavu je Slovačku zahvatila val ekstremnog desničarstva, koji svakog dana sve više dolazi do izražaja. — (Obzor).

POTPORE ONEMOGLIM IN BREZPOSELnim

T r s t, nov. 1938.

V kratkem se prične nova zimska podpora akcija za brezposebine in one-mogle, ki jo bodo tokrat že drugič izvedle posebne občinske ustanove, ki so lani prevzele to panog socialnega skrbstva od podobnih fašističnih ustanov, ki so si pridržale le še izključno kompetenco za organizacijo počitniških kolonij šolskih otrok.

Znano je, da so bile lani koncem polletja s posebnim dekretem ustanovljene občinske podporne ustanove ki prejema svoje dohodke deloma kot napol prostovoljne prispevke od privatnikov in sindikalnih organizacij korporacij, deloma od države, ki je uvedla v ta namen posebno 2% davčno doklado na nekatere vrste davkov. V ilustracijo najnavedemo nekaj podatkov iz novega proračuna puljske mestne podporne ustanove, po katerem bodo znašali njeni dohodki v prihodnji poslovni dobi nekaj čez 1 milijon lir. Od teh bo odpadlo po proračunu 250.000 lir na prispevke mestne občine, 570.000 na prispevki države za sezonsko podporno akcijo, 20.000 lir na prispevke raznih organizacij in zasebnikov, 157.000 lir na obvezne prispevke raznih ustanov in zasebnikov za vzdrževanje pohabljenec in drugih rewežev. Poleg teh našteva proračun se nekatere druge manjše dohodke.

Po omenjenem dekreту so občinske podporne ustanove dolžne skrbeti preko zime za brezposebine in rewežev v obliku neposrednih podpor v denaru in blagu, skozi vse leto pa za pohabljence, starce in druge rewežev v posebnih zavetiščih, ki so bila vsa vključena v njihov delokrog. Tako je med izdatki puljske mestne podporne ustanove določenih preko 213.000 lir za prehrano in drugo oskrbo pohabljenec in onemoglih, preko 570 tisoč lir za podpore brezposelnim v zimskem času, 25.000 lir za druge stalne in izjemne podpore, 30.000 lir za amortizacijo dolgov in poleg drugih manjih izdatkov skoraj 109.000 lir (dobrih 10% vsega proračuna izdatkov) za upravo ustanove.

Že prej je imela vsa ta akcija v socialnem sistemu korporacijske države svoj posebni pomen. Letos so prišle njezine značilnosti še posebej do izraza. Posamezne mestne podporne ustanove so po navodilih pristojnih državnih organov organizirale svoje delo tako, da bodo v bodoče deležni podpor le povsem določeni upravičenci, katerih upravičenost se bo presojala na podlagi njihovih posebnih, z vsemi mogočimi podatki in dokumenti opremljenih prošelj, ki se bodo vsaka zase z vsemi prilogami vred prekontrolirale. Vsem, ki se nameravajo potegovati za te podpore v eni ali drugi obliku, so stavili na razpolago posebne obrazce za prošnje, ko so jih morali izpolniti in oddati pri posameznih pristojnih uradilih teh ustanov do včeraj opoldne. Po občilih določilih bodo morali prosliti biti predvsem italijanski državljanji in pristojni v občino, ki naj bi jih podpirala, ali pa bodo morali dokazati, da bivajo nepretrgoma že 3 leta na njenem teritoriju. Nadalje bodo morali dokazati, da so brezposeln ali pa da jih njihovi bližnji sorodniki ne morejo vzdrževati. V poště ne pridejo oni, ki prejemo kakršnekoli še tako majhne pokojnine ali druge vrste podpor, dalje ne oni, ki so lastniki hiš ali zemljišč ne glede na to, ali imajo od njih kakšne dohodke ali ne. Prednost bodo imeli oni, ki so organizirani v katerikoli fašistični politični, strokovni ali kulturni organizacijah. — Jutro

POSEBAN POLOŽAJ NIJEMACA U ČEHOSLOVAČKOJ

Klub njemačkih nacionalno-socijalističkih zastupnika i senatora u Pragu saopćuje, da je zastupnik Kundt, koji se od sada smatra vodjom Nijemaca u Čehoslovačkoj, primio od nadležnih mjeseta Njemačke veću svotu novaca za potporu njemačkog pučanstva u Čehoslovačkoj za vrijeme zimskih mjeseci. Pregovori su češkom vlašćom o mogućnosti provedbe ove akcije završeni su uspjehom. Akcija će započeti za kojih 4 dana pod imenom »Deutsche Reichshilfe«. Kako se dalje doznaće, Kundt je izjavio da za sada ne pomicaju na osnivanje jedne političke stranke. Umjesto te stranke bit će za 14 dana dozvolom čehoslovačkih vlasti uspostavljen jedan »Njemački ured za likvidaciju i reorganizaciju« sa sjedištem u Pragu i podružnicama u svima većim mjestima republike. U Slovačkoj će tu akciju voditi državni tajnik i vodja Potkarpatskih Nijemaca Karman. Ova ustanova ima zadaču da prouči sva pitanja, koja se odnose na Nijemstvo i da ih rješava u sporazu s lokalnim vlastima.

LIKVIDACIJA TALIJANSKOG PARLAMENTARIZMA

Rim, 22 nov. Hav

DVIJE RIJEĆI UZOHOLIV- ŠEM SE MATI BALOTI

Balota i u drugom svom odgovoru (»Istra« br. 44 od 5. XI.) obilazi suštini spora — pitanje o postojanju i značenju naprednih sila u sadašnjoj Istri. No koliko je on nijem po suštini pitanja, toliko se uzoholio po čitavoj liniji. Začudjuje upravo ovakva gospodска sujet kod pisci koji nam je nedavno pjevalo o svojim crnim noktima i negosodskim manirama. Iza takvih stilova, ako oni nisu poze, demokratska javnost s pravom je mogla očekivati drukčiji odnos pisci k čitaocima i kritičarima pa makar — ili tačnije: tim više — ako oni nemaju za sobom u ovo, ne baš demokratsko, vrijeme velikih partija i dnevnika.

Kako ranije, tako i sada, proći će mimo svih Balotinih ličnih ispada, netrpeljivih i nadutih. Ostat će u nadalje na terenu koji ima društveno značenje i radi kojeg sam i otvorio svoju kritiku: Balotino prenebreženje naprednih i mladih sila našeg naroda u Istri. Mimo te ohlosti ne smije se proći čutke.

Balota nam na dugo i široko, i ne bez poetičke elegičnosti, opisuje u svojim feljtonima onaj pepeo, koji je debelim slojem pokrio život našeg naroda u Istri. No velika zadaća i čast pravog narodnog pjesnika sastozi se u drugom — osjetiti i naći one narodne iskrene koje žive pod pepelom, i iznijeti ih na površinu, ogrijati njima i narod i nas u ovaj teški i hladni čas. Velika zadaća i čast naprednog narodnog pjesnika bila bi — opaziti i pokazati kako i uz tude ceste, i na tujim fabrikama, niču svježe mladice našeg naroda, koji tamo radi i živi. No Balota, putujući tamu, nije osjetio iskre ni opazio mladice; on kao da je izgubio vid za takove pojave. Balota koji je pred nekoliko godina vjerovao barem u pasivno izdržanje (to jarko održava njegove pjesme starijeg datuma) sad je, u svojim feljtonima, bez svake vjere. On vidi sada, ili barem veli da vidi, samo naš pepeo i tude fabrike. Zbog Balotina odricanja, nove i pozitivne snage našeg naroda u Istri neće prestati da po toje, no na tom putu razvitka Balota riskira da izgubi njihove simpatije. Vanjski simboli bliskošti pretvaraju se, bez unutarnje vjere, u mrtve forme.

Balota tvrdi, da je i lani, kad je pisao svoj feljton o razgovorima sa mnjom, mislio o mani ono isto, što piše danas. Ne znam što je mislio, no pisao je drugo. No, možda, i na tom malom, ličnom slučaju ispoljila se ona ista njegova duševna razdvojenost, koja je, ispoljivši se na velikom, tako frapirala svu našu javnost i lijevu i desnu, kada su se, istovremeno, pojavile njegove stvari sa posve različitom psihološkom i kulturno-političkom orientacijom: Flacius, Dragi kamen i Feljton savremenog Istri...

Dr. Ante Ciliga

»DRAGI KAMEN« JE KACIONAR SIROMAHA

U »Hrvatskoj Reviji« prikazuje dr. Branimir Livadić svih 12 zbirki pjesama koje je izdao Pododbor Matice Hrvatske, pa o »Dragom kamenu« Mate Balote veli:

Knjiga Mate Balote »Dragi kamen« pravi je kacionar siromaštva i siromaha. Pjesnik Istranin, iz Raklja u jugoistočnoj Istri, kroz svoje 40 godina proživio je kao istarskih bijugana vrlo buran život. S četiri razrečeta gimnazije postaje radnik i ribar. Evakuiran iz puljskog kotara, dolazi u Moravsku, postaje ondje željeznički radnik, a onda opet gimnazijalac. Zajedno s ocem ratuje na talijanskoj fronti, a godine 1919 upisuje se kao filozof na zagrebačkoj univerzitetu. Nastavlja studije u Frankfurtu na Majni i u Berlinu. Uzdržava se sam kao novinar i radnik. Poslije mnogih služba i ponovnih studija u Francuskoj, Engleskoj i Italiji prima konačno docenturu na sveučilištu u Subotici. Uza sve mijene mjesta nikako se nije mijenjala njegova sredina: užrastao medju bijedima, vazda je dijelio i kasnije nijihu svđbinu. Njegove pjesme otkrivaju vrelo odakle je crpana snagu, odvažnost i ustrajnost u svojoj borbi sa životom.

Sve su njegove djetinje uspomene, njegova mladost, njegovi krajobrazzi, ljubav prema roditeljima i suseljanima, prema svojoj rodnoj zemlji — jedna pjesma siromašna, jer njegovo srce »samo siromaštvom bogato«, vazda kad ga drine, ni ne može da odzvanja drugim i drugojačijim zvukom. Čitajući te pjesme čini nam se, da je samo meki i umilni dijalekt mogao uščuvati intimnost te poezije, pjesnikovu raskos s krajem i s ljudima i s njihovim udesima. Dijalekt posreduje nijihu vanrednu sugestivnost i podržava do kraja jedinstvo i snagu pjesnikovog umjetničkog izražaja.

Samo taj i takav život učinio je ljude kakvi jesu. »Trdi, kočati i teški su svi od driva, jajna i stine«, lica su im sva suha i crljena, »oštra su i trda«. U tom životu rodili su se ljudi, kakva je bila pjesnikova majka, koja je živila i dane i noći u strahu i skribi za druge, ili njegov otac ili oni drugi, čije je portrete kao od kamena izvajao u svojim pjesmama.«

NAŠA KULTURNA KRONIKA

»STA SU HRVATI DALI STRANIM KULTURAMA I ČOVJEČANSTVU«

U Sarajevu je pod gornjim naslovom izala kraća rasprava dr. Ivana Esiha u kojoj se iznose prilozi hrvatskih učenjaka stranim kulturama i čovječanstvu. Među raznim velikim Hrvatima spomenut je u filozof Franjo Petrić iz Cresa o kojem dr. S. Esih kaže:

Još prije znamenitoga dubrovačkog patricia, velikoga matematičara i fizičara Marina Getaldića i još slavnijega Rudja Boškovića dao je hrvatski narod međunarodnom duhovnom životu Cresanina Franju Petrića, koji je »Hrvatima dao častan putni list iz dobe duševnoga preporoda Europe«. Petrić je autor djela »Nova filozofija«. On je poetik i fi-

lozof religija. Napisao je i »Discussiones peripateticæ« (Basel 1571.). »Razgovori o povijesti«, »Philosophia de universitate. U naučnom je svijetu poznat pod imenom Franciscus Patricius. O Petriću je kao filozofu religija predavao na šestom međunarodnom kongresu za povijest religija (u Bruxellesu 1935) münchenski učenjak dr. Franz Rudolf Merkel. Merkel je u prvom redu analizirao golemo još neproučeno Petrićovo djelo »Magia philosophica hoc est Francisci Patricii summi philosophi Zoroaster et eius 320 Oracula Chaldaica«, skupa sa »Asclepius Dialogus et Philosophia magna Hermetis Trismegistus« (Hamburg, 1593).

KRITIKA ROBOVEGA »DESETEGA BRATA«

Književni urednik pri »Jutru« Božidar Borko je u dveh člankih obravnavao humoristiku u naši literaturi, o kateri pravi, da je pri nas zelo slabo zastopana ali pa da resničnega in pravega humorja sploh ni, ker da za to vrsto literature manjka pri Slovensih pravljodavci. Zaradi tega je pojava novega humorista posebno pa še iz vrst mladih posebno bolj zapažena.

V eni izmed prejšnjih številk našega lista smo prinesli kratak prikaz tega prvenca našega rojaka iz kobariškega kovača. Božidar Borko zaključuje:

Ivan Rob je eden redkih slovenskih humoristov, ki se nagiblje k twainovskemu tipu humorja. Ta nagib razovedava predvsem tista vedrina, ki je razlita po vsej pesnitvi in ki se zlasti kaže v prijetjem in veselju toku njegovih verzov, v opisu komičnih situacij, v nepretirnem, bolj šaljivem kakor moralističnem karikiranju značajev, v dovitnih pesniških prisposobah in metaforah. Z druge strani pa je mladi Rob preveč otrok svojega časa in okolja, da ne bi skušal s humorjem kritizirati tudi naših družabnih, kulturnih, literarnih in kdaj pa kdaj političnih razmer. V tej njegovi kritiki pa vesel, izrazito komičen element prevladava nad tragičnim občutjem življenja, nad patosom moralista ki pregačja zlo. Robove puščice vsaj v tej pesnitvi niso pomočene v bolj ali manj odkrito zlobnost, iz katere izhaja dobršen del tako zvanega slovenskega humorja.

Knjiga »Deseti brat« je mladi avtor dostavil več krajši travestij. Tako v prvi (»Pekel ali sprehod po rovinah kemičnega inštituta«) kar odlično posnema tercine in pesniški izraz Danteljeve Božanstvene komedije, v nadaljnji pa večidel prav duhovito travestira Fr. Levstika, Prešerna, Gregorčiča, Preglja, Aškerca, Jenka, Slomška in dr. K vnanji vrednosti knjige je prispeval lep delež Nikolaj Pirnat, ilustrator slovenskega »Don Kihot«, ki je tudi Robovega »Desetega brata« opremil z učinkovitim risbami.

Z »Desetim bratom« si je Ivan Rob izstavil uvaževanja vredno vstopnico v slovensko literaturo. Z druge strani pa je literarni pomen Robovega doneska v tem, da se je po dolgem času zopet pojavi pri nas pisatelj, ki ima vsaj nekoliko čistega humorja, epični pesnik, v katerem se je vsaj za hip razpela tista »joie sans ombre« ki je v slovenski literaturi tako izjemni pojav. Upajmo, da se bo Robov talent preko travestij izbrusil k ustvaritvi samostojnega komičnega eposa, kakor ga naše s tragiko znamovano slovstvo še nima.

VISOK ŽIVLJENJSKI JUBILEJ NAŠE ROJAKINJE

Ljubljana, novembra 1938. (Agis) V krogu svojih domaćih je te dneve praznovala visok življenjski jubilej naša rojakinja Marija Mavrin, rojena Valenčič, in sicer svoj 90-ti rojstni dan. Rojena je bila v letu 1848. v nekdaj znani in ugledni Valenčičevi družini, po domače »pri Joškovih« v Joškovem mlinu ob Reki pod Premom. Največji del svojega življenja pa je jubilantka preživelava v Trstu, kjer se je tudi poročila. Bila je skozi narodno zavedna ter je v tem duhu tudi vzgojila svojo družino. Kot članica narodnih društev se je vedno udeleževala vseh pomembnejših narodnih prireditev v Trstu in okolici ter z vsemi spremljala ves narodni pokret na Tržaškem. Po smrti svojega moža se je nekaj let po prevratuh za stalno preseila k svoji hčerki v Ljubljano.

Klub visoki starosti in življenjskim neprilikam, ki tudi njej niso priznani, je jubilantka še vedno čila in zdravila tako, da še vedno sama opravlja gospodinske posle in vestno zasleduje vsakdanje dogodke v stari in novi domovini. Še vedno ve mnogo zanimivega iz starih in dobrih časov.

Ostalim čestitkam se pridružujejo tudi njeni ožji rojaci z iskreno željo, da bi ji Bog dodelil še vrsto mirnih in zadovoljnih let.

IGO GRUDEN PRIPRAVLJA NOVO ZBIRKO PESMI

Naš znani in priljubljeni pesnik Igo Gruden že dalj časa pripravlja novo zbirko pesmi, ki bo nosila najbrže naslov »Dvanajsta ura«. Pesmi so že zbrane in čakajo založnika, ki bo menda Slovenska Matica. V novi zbirki bodo zbrane predvsem pesmi, ki jih je napisal v zadnjih letih in, ki so raztresene po raznih revijah, zlasti v »Sodobnosti«. Pesnik, ki je že preje opeval socialne motive, spomnimo se samo »Nabrežinskih kanonolomcev«, »Svetokrižkih ribičev« itd. je sedaj krenil še bolj v socialno povezjino in to z veliko močjo in silo elementarnega občutja vseh krvic in problemov, ki se s tem v zvezi porajajo. Pesem je postal Grudn življenje, ono drugo, kar mu je življenje naprilo, je balast zanj, ki ga le ovira v poletu in delu. Z veseljem pričakujemo nove zbirke našega rojaka in upamo, da se bo to kmalu zgodilo.

POVEST »VIŠARSKA POLENA« DRAMATIZIRANA

Pisatelj Narte Velikonja je dramatiziral svojo povest »Višarska polena«, ki je bila med najbolj priljubljenimi ljudskimi povestmi, izšlih pri Mohorjevi družbi. Drama je dal novo ime »Njiva«, ter so jo iz kopisa igrali že po več naših domovih z velikim uspehom. — Izala jo bo založba »Iva« na povsem originalen način: kot dodatek k inseratom posameznih izbranih tvrdk, ki bi bile priravljene inserirati v knjigi, ki bi izšla v 3000 izvodih in bi jih pisatelj poslal brezplačno naročnikom. Tako bi bila reklama v rokah igralcev vso zimo na vidnem mestu, kar more inseratu samo pripomoči do uspeha. To je zopet nov iznajdljiv način, kako si slovenski pisatelji išče poti v svet, tudi če je priznati in visoko cenjen. Znamenje, da oficilne založbe ne izpolnjujejo več svojih obveznosti do slovenskih pisateljev, ali pa so okostenele ter si ne znajo poiskati dovoljni odjemalci in se boje rizika. Radovedni smo, kako bo uspela taka privatna iniciativnost novega zalaganja knjig.

»ALAMUT« V. BARTOLA

O romanu našega rojaka Vladimira Bartola »Alamut«, ki je izšel kot redna izdaja knjižne založbe »Modra ptica« v Ljubljani je v »Jutru« z dne 16 t. m. priobčen daljši članek z avtorjevo karikaturo. Članek, ki se detaljno bavi z vsebino romana je poln hvalje o tem najnovejšem delu našega rojaka in končuje s temeljnim stavekom: »Pisec, ki je doslej vzbujal pozornost s svojo originalno zasnovano krajšo prozo, je z »Alamutom« prekosil pričakovanja svojih čitateljev in nam dal delo, o katerem menimo, da sodi med najoriginalnejše pojave v slovenskem romanu. Delo, ki kljče po nadaljevanju. — Agis. —

»Pravo nije materija koja se može dodeliti na fragmente. Po svom duhu in u praksi, pravo se ima smatrati kao jedno in nedeljivo. Kada se ono u rješavanju narodnosnog pitanja željelo i želi postići za sebe i za svoje prijatelje, onda se mora dozvoliti njegova primjena i protiv sajoga sebe i protiv svojih prijatelja. NEVILLE CHAMBERLAIN

MIROVINE UMIROVLJENIKA »LLOYD TRIESTINO«

Split, nov. 1938. — Institut za mirovine umirovljenika »Lloyd Triestina« obavijestio je preko talijanskog ministarstva vanjskih poslova ratnoljstvo pomorskog prometa u Splitu, da su mirovine umirovljenika tričasnog Lloydova povisene od 1. srpnja o.g. za 20 posto. Institut nije mogao prilagoditi zahtjeve naših umirovljenika, kojih ima 82 (to su većinom kapetani i strojarji), da se mirovina isplaćuje na osnovi zlatne lire, već se ostalo pri tom, da se mirovina isplaćuje na osnovi papirnate lire.

Božični broj

našega lista izlazi po običaju u povećanom opsegu. Molimo saradnike da nam pošalju svoje priloge najdalje do 15 decembra.

ŠKOLAN

Ja san školan
i otkat pametin
saki dan
va škuolo grijen.

Libri pot pazuhon nosin,
va tijesneh i klimaveh bankah sedin,
vajk studijan
i samo trdi
i crni
kruh jin.

Ubučen san slabo,
niman kapota ni pošteneh bragiješ;
se na mene je lindo, se hudo
— va žepah ni čantezima ni,
a ruzinav očali
dimboko so mi se zasekli va nuos.

Saki dan me meštri i profeso uori treskajo,
ubratičajo
i pod nogi hitajo;
i usta muoran vajk zaprta imet,
aš govore da san školan
i da još nisan vance čovek.

IVAN ČRNJA

»LA SUDA STELO« O »FLACIUSU«

Esperantski mjesecičnik »La suda stele«, koji izlazi u Slavonskom Brodu, donosi u svom oktobarskom broju kraći prikaz »Flaciusa« dra Mije Mirkovića, pa između ostalog veli i ovo:

»To je drugo djelo ovog poznatog i dobrog hrvatskog publiciste, koje je izdala »Hrvatska naklada«. U osrednjem knjizi obradjuje autor vrlo interesantan historijsku temu: život istarskog Hrvata Vlačić-Flaciusa, značajne osobe iz vremena reformacije, koji je kod nas dosta slabo poznat. Flacius je bio najznačajniji saradnik Lutheru i poslije Lutherove smrti on je vodio žestoku borbu s jedne strane protiv Rima i papstva, a s druge strane protiv one grupe protestanata, koja je pristajala na kompromis. Tako se je on našao između dvije vatre, ali nikada nije popustio, nego je u toj borbi ustrajao sve do svoje smrti, koju je sačekao u vrlo nepovoljnim okolnostima. Djelo se čita lako i sa interesom i vrijedno je da ga se pročita, jer nemirna vremena reformacije i njeni veliki ljudi imaju veliku vrednost.«

NOVE KNJIGE

Njiva, štev. 4 leta II, Buenos Aires. Vsebina: A. Mozetić: Spomini; Liber: Na robu prepada; Ivan Cankar: Desetica; Radovan: Bazovica; Zvezin: Slovenci v Španiji; M. Simčič: Baiga; Maks Valentinič: Drobine; Vestni iz naših organizacij: Književnost.

Mrtva straža, 29 IX 1938. — Urednik prof. Ant. Oven, Ljubljana.

Naša zemlja, br. 6—7, god. II, Beograd, urednik Dragutin Deklić. U tom broju je kratka recenzija »Flaciusa« dr. M. Mirkovića.

STRANA 6.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Iz omladinske sekcije »Istre« u Zagrebu

U subotu dne 26 XI neće se održati usmene novine, već će toga dana biti sjednica zabavnog odbora u 8 sati na večer. — Odbor

ISTARSKO VEĆE U ZEMUNU

Zemun, 21. novembra. Udrženje Jugoslavenskog Istre, Trsta, Gorice i Zadra u Zemunu priredjuje u subotu, 3. decembra 1938. godine, u 9 sati naveče u velikoj dvorani Narodnog doma Kralja Aleksandra I u Zemunu, svoju tradicionalnu zabavu »Istarsko veće« sa predavanjem, koncertnim dijelom, tombolom i igrankom, na koju se poziva poštovano građanstvo, prijatelji i članovi.

Pored književnika g. prof. Niku Bartuloviću, koji će održati predavanje o Istri, sudjeluju iz blagajnici Jugoslavensko akademsko pjevačko društvo i Hrvatsko pjevačko društvo »Tomislava iz Zemuna«. Gdijica Ljilka Mavar deklamovat će »Mariju djevici« od Ante Dušića, a Milka i Dušan Fakin izvodit će nekoliko tačaka na harmonici. Članovi društva »Istra« iz Beograda izvodit će istarski narodni ples »balun« u narodnim nošnjama i pjevat će istarske narodne pjesme u duetu.

Priredjivački odbor.

Društveno delovanje v Kranju

Minulo je nekaj mesecev odkar ni bilo glas u našega kraja in vsak bi misil, da spimo, ali vendar nekoliko še živimo. Dne 6. sept. t. m. smo imeli sv. mašo v pokopališčni kapeli, katero je odslužil g. kanonik Škrbec, po maši pa smo šli vsi k spomeniku bazovških žrtv v naš pevski zbor je odpel nekaj pesmi. Dne 30. oktobra t. l. je bil naš pevski zbor povabljen v Žiri, kjer je imel tako uspel koncert v prepolni dvorani sokolskega doma. Na praznik Vseh svetih smo se zopet zbrali na pokopališču pri spomeniku ki je bil ves v vencih in cvetju. Mnogo sveč smo prižgali v čast našim mučenikom, pevski zbor pa je zapel par pesmi »Rožmarin« in Predobri Oče.

Prošlo soboto 5. novembra je naš agili pevski zbor priredil zopet koncert v Narodnem domu, ki je dobro uspel v vsakem pogledu. G. dr. Jarc je v začetku spregovoril nekoliko resnih opominov za naše Primorje, na katero smo skoraj pozabili in čestital pevskemu zboru za njegovo plodno delo ob 10-letnici obstoja. Pogrešali smo pri tej svečani priliki mnoge naše člane.

Moramo se poprijeti dela, da bo naše društvo na stopnji, katero zasluži, zato moramo vse, kar je slabo in mrtvo, odstraniti in uvesti disciplino v društvu! I. Ž.

»TRIGLAV« — DRUŠTVO SLOVENCEV V KRAGUJEVCU

proslavlja svojo desetletnico društvenega delovanja dne 26 XI 1938. ob 8.30 zvečer v hotelu »Makedonija«. Vstopnina: dame 4, gospodje 6 Din.

DIPLOMA

Na tehniški fakulteti Aleksandrove univerze v Ljubljani je bil diplomiran za gradbenega inženirja naš rojak Tone Fatur, doma s Prema. Čestitamo!

Na diplomatski visoki šoli v Benetkah je diplomiral naš rojak Stanko Vuk, doma iz Mirna pri Gorici. Naši javnosti je znan kot bivši sotrudnik »Dom in Sveta« in »Mladike«. Čestitamo! — Agis.

IZ ZAPUŠČINE DRA HENRIKA TUME

(Konec)

Kdaj in da so se bili Slovenci naselili zgodovina še do danes ni povedala. Napačna je trditev, da so se Slovenci priselili šele leta 568 za Longobardi. Dotična zgodovinska vest le pove, da je malo za Longobardi silila proti Italiji četa Slovenov in Obrov, ki je plenila po deželi. Take slovensko-oberške čete pa so konštatirane nedvojibno v zgodovini že od leta 519 po Kr. naprej, odkar se je uralo-altaško (turško pleme) Obrov naselilo v Podunavju. Zgodovina natančno našteva te napade Obrov in Slovenov, vedno iz Panonije in od Donave sem, ter bizantinski zgodovinarji celo naštevajo število in razmerje med Obri in Sloveni. Zgodovina tudi izrecno konstatira, da so se prvi napadi Slovenov vršili le pod vodstvom Obrov. Šelej v drugem delu VII in VIII stoletja nastopajo slovenske čete že stalno naseljene na sedanjem ozemlju. Napadi na Friulsko vrše se v tej dobri od severa od Zeglia t. j. od Zilja na Koroškem ob reki Zili, t. i. zgodovinske vesti nikakor ne omogočajo sklepa, da so Slovenci kot ljudstvo prišli v te kraje šelej konečno VI stoletja, marveč je dovoljen z vseh podatkov edino-sklep, da so Slovenci tvorili na ozemlju Goriške in Friulsko staro davno pastirske prebivalstvo. Stari rimski geografi sicer poročajo, da so prebivalci v italijanski nižini do Tilmenta bili Veneti, romanizirani skoro ob nastopu Rimljani, do Tilmenta proti vzhodu v Alpah in Predalpah do podolja Soče Karni, po Krasu in Istri Japidi, ki so bili mešani Kelti in Iliri, južno od njih v

današnji Istri Liburni, ki so bili ilirsko pleme, kakor jih opisujejo stari geografi se nekdan čudno skladajo z mejami današnjimi slovenskih narečij: Karni z gorškim, Tavrisci s kranjskim, Japidi z notranjskim in Libuni s hrvatsko-čakavskim.

Jezikovnih virov o tem prebivalstvu iz starega veka ni. Kelti in Iliri v teh krajih pa so izginili brez sledu. Vsi poskuši konstruirati krajevna imena iz keltske in se ponesrečili ali so rezultati večinoma smesni. Tudi v furlanščini ni takih sledov. Arheološko preiskovanje je zopet dokazalo za celo to ozemlje, da se nahajajo keltski grobovi, prav redko sejani in le na važnejših vojaških točkah dolin. Izkopine po Goriškem, po Istri in Kranjskem kažejo, da je razmerje grobov komaj 15:1000. Keltski grobovi so toraj le vojnikov-plemečev grobovi ter kažejo na redka utrjena mesta, od katerih so Kelti vladali okolico. Gotovo je zaradi tega, da je moralno pod oblastjo Keltov bivati še drugo starodavno pleme pastirjev, zasluženih od bojevitih Keltov. Rimski in grški zgodovinarji in geografi niso nikjer omenjali priprostega ljudstva, stara zgodovina je le zgodovina bojevitih plemen in vojskovedij. Gledate Keltov in Slovenov je toraj dovoljen le induktiven sklep, ki stoji najmanje v protislovju z dejanskimi današnjimi razmerami, s socijologijo in z dejstvji, ki so v poznajem zgodovini brezvroma ugotovljena.

Keltska teorija v zgodovini in jezikoslovju je sploh nevezdržljiva in ena največjih in najbolj neutemeljenih ideologij, ki se vlačijo po takozvanih znanstvenih knji-

gah. So teoretički filologi in historiki, kateri naravnost trdijo, da je bila vsa Evropa prvočno keltska, kakor zopet drugi, ki trdijo, da so bili svi Kelti pravi Germani. Tečet v svojem delu, »Völker, Vaterländer und Fürsten«, pravi o tem: »Kakor danes germanomanija, tako je tudi keltoomanija imela svojo bujno periodo. Kelte se je povsodi domnevalo, povsodi iskallo in povsodi tudi našlo. Stotero in stotero krajevnih imen dokazali so kot keltske, pozneje pa se je zopet pokazalo, da je vse nevezdržljivo. Grki od Herodota do Polibija so severno evropske narode le malo ali nič poznali; tako, da se iz njih podatkov sme delati vsakovrstne kombinacije. Na podlagi grških poročil se je lahko Germane vezelo za Kelte in obratno. Od grških zgodovinarjev imenujejo trije Germane Kelte 11 zgodovinarjev pa jih točno loči. Znano je, da germanoman Chamberlain vse Kelte in Slovane kratko in malo ima za Germane.

Italijani se etnografično sklicujejo posebno na okoliščino, da so v naših krajih povsodi prvočno stanovali Kelti, da so pozneje Rimljani romanizirali te kraje, in da so se Slovenci naselili šelej v VI stoletju, ne morda po sili orožja in boja marveč, da so se vrinili polagoma kot pastirji. Kolikor so nastopali v bojnih četah, so bile te premagane in razbitne. Slovenci bi zaradi tega ne imeli nobenega naslova do ozemlja, na katerem bivajo, vsaj ne v Italiji.

Naši domači zgodovinarji so se žal premašo pečali z vprašanjem prazgodovine Slovencev in sprejemajo popolnoma nekritično trditve keltoomanov in germanomanov sprejemajoč teorijo, da so Slovenci prišli ob nastopu srednjega veka od karpatskih go-

ralogoma na zahod do Labe in na jugovzhod do furlanske nižine. Kolikor se je Slovencev (Trstenjak, Topolovšek, Žunkovič) pečalo s tem vprašanjem, storili so to tako neznanstveno in nekritično, da so imeli takozvani učeni zgodovinarji in filologi prav lahko nalogu zavrniti jih in njih včasih prav najivne trditve. Znanstveniki sami pa niso nikdar izvajali pozitivne kritike. Prvo res temeljito delo o vprašanju prazgodovine Slovanov prinesel nam je Šešelj v najnovejšem času češki zgodovinar Niederle. A tudi on nima poguma postaviti se v bran nemškemu učenjaštvu in neče rušiti tako enotno a prazno teorijo germanomanom in keltoomanom, zavračaje vsako socijologijo. Sprejemata tudi on le nekoliko spremenjeno sedaj veljavno teorijo, da so Slovenci prišli izza Karpatja. Ker pa mu proučavanje in nabranji zgodovinski viri vendar ne dopuščajo vzdrževati vso staro trditve, posebno da so Slovani prišli v sedanji po njih oblikujene kraje šelej na nastopu srednjega veka, marveč kažejo v sledovi do I. stoletja po Kr. nazaj, modificira staro teorijo v toliko, da so Slovenci prišli v te kraje brez bojev kot pastirska plemena v tistem jezikovnem redu, kakor so še danes naseljeni. Socijologično bi to pomenilo pravo plesno kadriljo! Trditve germanomanov je tako najivna in tako proti vsaki zdravi pameti, da se človek ne more čuditi, da jo sploh kak resni znanstveniki vzdržuje ter dokazuje le moč ideologije med znanstvenim svetom. Kakor se tisočletje ni moglo učenjakov preobrniti o resnicu, da se zemlja suče okoli solnca, pa ne solnce okoli zemlje, tako so se tudi zgodovinarji in filologi zagrizzli v eno najpraznejših ideologij, ki je kedaj vladala v znanstvu.

ISTRA

**NAŠIM MUŠTERIJAMA
KUPITE SADA-ZIMA JE TU.**

Sada smo sortirani
Sada imamo največi izbor
Sada Vam možemo posvetiti najviše pažnje
Ne čekajte načalu - kupite sada!
Kupite zimske obuće prije nego se nahladite
Kupite kućne papuče, kupite kaljače
Sačuvajte zdravje - uštedite čete mnogo novaca

Naši saradnici spremni su da Vas posluže stručno, dobro i jefino,
kako Vas niko nigdje poslužiti ne može.

29

Vratio kućne papuče sa žalom, izradeno od toplog vunenog dubla, sa filcom, kožnim djonovinama i malom kožnom polpeticom. Košljau samo Din 29.

39

7052-57
Vratio kućne papuče sa žalom, izradeno od toplog vunenog dubla, sa filcom, kožnim djonovinama i malom kožnom polpeticom. Košljau samo Din 29.

49

3762-68601
Za školu i svaki časopis dječima što najbolje polažiši ove cipele na istu. Izradeno su od crne krvine, sa jakim djonom. Od broja 31-34 Din 39. od broja 35-38 Din 49.

59

28675-631
Celoglavene ženske cipele za snijeg, sa toplim flanelom postavom i univerzalnom srednjom polpeticom. Ulazeće su ukrasom kragom od somora.

99

2775-64513
Tople ženske cipele od jakog suševa, na ristu i luku pojačane kožom, sa kožnim djonom i poluvisekom polpeticom. Osiljene krimom, zakopčavaju se na dugme.

99

3939-64721
Elegantne cipele za prefinjeni okus, izradene od najfinijeg boksa, sa kožnim tabanicom, flakiblji kožnim djonovinama i širokom polpeticom. Skroz nešok na ram prošiven. Crne ili smede Din 129.

129

3957-68822
Muške cipele od boksa sa postavom kožnom tabanicom i sa jakim gumenim djonovinama, naprednjicom i naprednjivim. Za svoje izdržljivosti ove cipele podnože svaki štapac, a po svom izgledu mogu da zamene svečene cipele.

39

2451-43682
Prekrasne dječje cipele za snijeg, vodu i blato, izradene su od lakirane gume, postavljene toplim flanelom postavom, a zavaruju se leko sa žalom.

39

28735-643
Elegantne ženske cipele za snijeg, od crne lakirane gume. Postavljene su toplim postavom. Čuvaju noge od prehlade.

79

4055-64609
Legante i ipak tople ženske cipele od crnog suševa, ukrašene krimom i lakiranim kapićem. Zakopčavaju se na snahu.

79

4242-66121
Ukrasne cipele na žirim, od finog crnog boksa, sa kožnim djonom i poluvisekom polpeticom. Prekrasno dobro uz nogu, a mogu se nositi ce svaki kaput i kostim.

59

7777-671
»Kanada« vratio cipele, izradene od jake gume, sa izvornim jezikom, lekom postavom, pojačane sa vrhu i luku aerofitom slojem gume. Ove cipele su nezamenljive za tjele koji smatraju duže vremena, da radi se vlaže i mokre terene.

129

9097-699
Topleske cipele za infirje, geometrije, sumarje, lovce i turiste. Izradene su od jake krvine, kože, sa ulivenim jezikom, sa jakim kožnim djonovinama kovanim u tri reda.

CARAPE KUPITE U NASOJ PRODAVNICI

UZ SVAKI PAR OBUCE IMAMO ODGOVARAJUĆE CARAPE

UZ SVAKI OBUCI LI DIZNAJTE KUPIĆ TOPLE CARAPE

DUŠKI:	Članak ...	Din 2.
Caféno ...	Din 2.	
Velika ...	Din 12.	
ZENSKE:	Članak ...	Din 2.
Zora ...	Din 2.	
Pink ...	Din 15.	
Tropic ...	Din 15.	
DJEČJI:	Din 4. 6. 8. 10. 12.	Din 2.
Dječak ...	Din 4. 6. 8. 10. 12.	Din 2.
Topleske obuce kupite u iste carape izradene od najboljih boksa i svile.		

DAK

7

Auto za 5
za 9
trke

Rata

Istra izlazi svakog tjedna u petak. — Broj na godinu. — Oglasni se računaju po cjeniku. — Vlasnik i izdavač: Konzorcij »Istra«. Mačkova ulica 28a. — Za tiskarni odgovorni urednik Ivan Star. — Zvonimir Štrbac. — Rudolf Polanović Zagreb Ilica broj 131.